

Literární opera

Dramaturgie činohry – drama
uzavřené formy

Literatura

- Volker Klotz: *Geschlossene und offene Form im Drama*, München 1960
- Peter Szondi: *Theorie des modernen Dramas (1880-1950)*, 1. vydání 1956, později revize

Klotz

- dvě protikladné formové tendence v dramatice od doby alžbětínské
 - tendence k uzavřené, tektonické formě
 - tendence k otevřené nebo atektonické formě
- Inspirace Heinrich Wölfflin:
Kunstgeschichtliche Grundbegriffe (1915) a
Max Weber (pojem ideálního typu)

Základní „parametry“ dramatické formy

- jednání
- čas
- prostor
- postavy
- kompozice
- řeč

Uzavřená forma

- Corneille, Racin, Goethe, Schiller

Jednání (děj – Handlung)

- **jednota a celost**, integrace předchozího děje
- **kontinuita** – logická odvoditelnost z předchozího, linearita, odpor ke skokům a překvapení, zacílenost
- **expozice** – usmiřuje rozpor mezi omezením děje na těsný úsek časový, prostorový a dějový – konečná fáze delšího vývoje.
- **duel** – jasně profilování protivníci
- **dematerializace – skryté jednání** – děj, který se odehrává v čase představení, ale není přímo viditelný. Plyne z podřízenosti děje celkové ideji. Vytlačuje násilné činy, smyslově dynamickou akci. Jde o vnitřní hnutí postav, jež by byla drastickými událostmi na scéně zastíněna.
 - časové posuny aktů (málo obvyklé)
 - teichoskopie (referování o dění mimo scénu „za zdí“), také zřídka
 - zpráva posla
- **rezignace na charakterstické** – vyhýbá se masovým scénám, míří k obecnému.
- **zprostředkovaný styl**- extrémní zprostředkovanost – z druhé ruky, moderace.

Čas

- úzké omezení místa a času – 24 maximum
- rovnoměrný a plynulý tok času, ne protiklady tempa mezi akcí a reflexí
- čas a prostor jako rámeček, ne aktivní faktor děje
- odpřítomnění (Entgegenwärtigung) – čistá následnost, okamžik nemá vlastní hodnoty, jen výsledek předchozího a předpoklad budoucího, autonomie okamžiku zrušena ve prospěch teleologie

Prostor

- v dramatu uzavřené formy nedochází k dramaticky působivé změně místa.
- bezčasý stylizovaný prostor
- krajina významů
- místem uzavřeného dramatu je aristokraticko-dvorský svět s jasnou hierarchií, společenský řád neměnný

Postavy

- vysoký stav – dvorská sféra, historie či mýtus
- ploché, ne plastické, jen aspekt
- postavy současně individuum a funkce, role, odstup postavy k akci, jen částečně spontánní
- personifikace vlastnosti
- řád v emocích – umírněnost, odstup od vlastních vášní

Kompozice

- universalia ante rem
- význam aktu – členění na jednání důležitější než na scény.
- scéna zaniká ve výstupu
- symetrie
- analogie a proporce

Řeč

- vysoký styl, ne setkávání různých stavovských dialektů
- distance – distancování násilného činu médiem posla
- uchopitelnost a artikulovatelnost světa v řeči
- realita = řeč = vědomí